

Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu

Introducere	1
I. Starea actuală a economiei românești	4
A. Punctul inițial al tranziției.....	4
B. Evoluția economiei în anii '90.....	4
C. Caracterizarea sintetică a stării actuale a economiei.....	11
D. Problema fundamentală a strategiei.....	13
II. Dezvoltarea economiei României pe termen mediu	14
A. Principalele ipoteze ale scenariului restructurant.....	14
B. Estimările scenariului restructurant pentru perioada 2001-2004.....	16
III. Politicile macroeconomice	20
A. Politica financiară.....	20
1. Controlul deficitului bugetar.....	20
2. Consolidarea reformei sistemului de impozite.....	21
3. Creșterea eficienței operaționale și alocative a cheltuielilor bugetare.....	22
B. Politica monetară și a cursului de schimb.....	23
1. Politica monetară.....	23
2. Politica cursului de schimb.....	24
3. Probleme ale balanței de plăți.....	24
C. Politica comercială.....	25
IV. Politicile de ajustare structurală și dezvoltare a economiei	27
A. Ajustarea structurală.....	27
B. Politicile sectoriale.....	28
C. Politici de consolidare și dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii.....	30
D. Politici în domeniul științei și tehnologiei	31
V. Resursele umane și politicile sociale	32
VI. Protecția mediului, amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională	33
A. Protecția mediului.....	33
B. Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională	36

Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu

Introducere

Strategia națională de dezvoltare economică a României reprezintă rezultatul unei confruntări libere, aprofundate și constructive de opinii între participanții la Comisia de fundamentare alcătuită din reprezentanți ai Executivului, experți desemnați de partidele din coaliția guvernamentală și din opoziție, de sindicate, patronate, organizații neguvernamentale și asociații profesionale, alte categorii de specialiști și personalități ale vieții publice, precum și grupul de evaluare economică al Academiei Române.

Obiectivul fundamental al acestui proiect îl constituie crearea unei economii de piață funcționale, compatibile cu principiile, normele, mecanismele, instituțiile și politicile Uniunii Europene. Convergența conturată în acest sens se întemeiază pe evaluarea resurselor și posibilităților, a contextului intern și internațional. Ea răspunde dublului imperativ al încheierii tranziției la economia de piață în România și al pregătirii aderării sale la Uniunea Europeană, pentru a folosi șansa istorică oferită de decizia Consiliului Uniunii Europene de la Helsinki din decembrie 1999 de a deschide negocierile de aderare cu România. Efortul de aprofundare a direcțiilor de dezvoltare convenite va continua, astfel ca până la 15 mai a.c. să se realizeze o formă extinsă a Strategiei naționale, inclusiv un plan operațional de măsuri cu scadențe precise, pe ani și trimestre.

În condițiile în care, pe termen lung, mediu și scurt, evoluția reală a economiei naționale, este strânsă în chingile unui "cerc vicios" al perpetuării și chiar adâncirii decalajelor de productivitate și standard de viață față de Uniunea Europeană, direcțiile preconizate au în vedere ca printr-o largă deschidere internațională să se promoveze idealurile și interesele fundamentale ale poporului român, identitatea și tradițiile sale. S-a apreciat ca fiind întru totul posibil ca - prin eforturi proprii, susținute de o largă cooperare - să se asigure atenuarea și eliminarea treptată a decalajelor față de țările avansate, modernizarea României, în pas cu exigențele tranziției spre o economie cultural - informațională în care capitalul educațional să reprezinte cheia de boltă a dezvoltării economice și sociale.

Strategia are în vedere evaluarea riguroasă a costurilor sociale ale tranziției și ale promovării reformei, precum și ale aderării la Uniunea Europeană; filozofia acestei elaborări are la bază convingerea că *atât reforma cât și integrarea constituie nu cauza dificultăților cu care ne confruntăm, ci calea soluționării lor*, că România va fi în măsură să aducă o contribuție la crearea unei Europe unite, stabile și prospere, care să aibă un rol crescând în viața internațională, la promovarea valorilor euro-atlantice. Concluzia principală a Strategiei este că, asigurându-se suportul financiar și legislativ necesar, prin eforturi perseverente și o autentică solidaritate a forțelor sociale, *există premise ca, la orizontul anului 2007, România să poată îndeplini condițiile esențiale de aderare la Uniunea Europeană.*

Opțiunile strategiei vizează crearea de condiții pentru:

- a) Asigurarea creșterii economice pe baza sporirii ratei investițiilor prin participarea semnificativă a capitalului național și prin atragerea resurselor externe, mai ales sub formă de investiții directe, în condiții de deplină transparență, astfel ca după anul 2001, ritmurile medii anuale de creștere a produsului intern brut să se situeze între 4-6%;
- b) Continuarea măsurilor de stabilizare macroeconomică prin asigurarea unor deficite bugetare suportabile, în jurul a 3% din produsul intern brut, reducerea deficitului cvasi-fiscal, gestionarea corespunzătoare a datoriei publice și deficitului contului curent, astfel încât să se asigure reducerea treptată a inflației, care la nivelul anului 2004 să poată fi exprimată printr-o singură cifră;
- c) Promovarea unor politici coerente, compatibile cu mecanismele Uniunii Europene, vizând ajustarea structurală a economiei, dezvoltarea și modernizarea infrastructurii fizice, științifice și sociale, revitalizarea și re tehnologizarea industriilor cu potențial competitiv, construirea unei agriculturi întemeiate pe exploatații de dimensiuni optime, sprijinirea activităților bazate pe tehnologia informației și crearea unui mediu prielnic pentru extinderea și dezvoltarea turismului, diversificarea serviciilor financiare, a sectorului terțiar în general;
- d) Crearea unui mediu de afaceri prielnic, bazat pe un cadru legal coerent și stabil care să asigure dezvoltarea competiției de piață, reducerea costurilor de tranzacție și diminuarea poverii fiscale; promovarea unor măsuri specifice de stimulare a întreprinderilor mici și mijlocii; definirea clară a drepturilor de proprietate, asigurarea unor structuri administrative și judiciare adecvate, capabile să asigure aplicarea legii și respectarea obligațiilor contractuale;

- e) Modernizarea și dezvoltarea serviciilor de utilitate publică astfel ca acestea să răspundă cât mai bine nevoilor cetățenilor și economiei naționale, asigurându-se treptat apropierea de standardele țărilor membre ale UE;
- f) Elaborarea și asumarea unui program pe termen lung pentru eliminarea riscurilor de accidente ecologice și reducerea continuă a nivelurilor de poluare a mediului înconjurător;

Transpunerea în viață a acestor opțiuni va permite sporirea veniturilor reale ale populației și înregistrarea de progrese efective în combaterea sărăciei. Rata șomajului, estimată la 13% în anul 2000, se va reduce la circa 9% în 2004. Evaluat la paritatea puterii de cumpărare, produsul intern brut pe locuitor urmează să ajungă în anul 2004 la circa 7250 EURO. Strânsa conlucrare cu experți ai Comisiei Europene, statelor membre ale Uniunii Europene, Fondului Monetar Internațional și Băncii Mondiale s-a dovedit deosebit de fructuoasă.

Una dintre concluziile esențiale ale lucrărilor Comisiei este legată de necesitatea creării unui organism permanent care, pe de-o parte, să asigure actualizarea pe cale consensuală a elaborărilor strategice, iar, pe de altă parte, să monitorizeze aplicarea prevederilor acestora.

Dincolo de deosebirile de orientări politice și doctrinare, toate componentele Comisiei consideră elaborarea și aplicarea acestei strategii o posibilă platformă comună de acțiune a tuturor forțelor politice și sociale pentru promovarea interesului național, propășirea țării și asigurarea bunăstării cetățenilor săi, în contextul unei largi deschideri internaționale.

I. Starea actuală a economiei românești

A. Punctul inițial al tranziției

Startul tranziției a fost mult mai dificil în România decât în alte state ex-socialiste central-europene. Economia era aproape integral etatizată; în formarea produsului intern brut, aportul sectorului privat era în 1989 de numai 12,8%. Sistemul de conducere, hipercentralizat și în conflict cu criteriile de raționalitate, devenise complet inert la semnalele realității. Realizarea producției în unități supradimensionate conferea economiei un grad ridicat de rigiditate. Ineficiența acesteia a fost agravată în anii '80 atât de continuarea investițiilor în ramuri puternic energointensive, cât și de stoparea influxului tehnologic occidental ca efect al politicii de rambursare anticipată forțată a datoriei externe. Slaba motivație a muncii, dublată de politica artificială a “ocupării depline”, altera și mai mult competitivitatea producției naționale. Efectul cumulat al acestor factori l-a constituit deteriorarea standardului de viață al populației, blocarea României într-un perimetru de subdezvoltare, compromiterea șanselor sale de a se racorda la noile evoluții ale civilizației.

Demontarea bruscă, după decembrie 1989, a sistemului de comandă s-a soldat într-o primă etapă cu adâncirea efectelor perturbatoare ale dezechilibrelor structurale, exacerbate de insuficienta pregătire a clasei politice, managerilor și în general a populației pentru a acționa în condițiile democrației și mecanismelor de piață. Circumstanțele neprielnice în care a debutat în România procesul tranziției explică într-o măsură importantă disfuncționalitățile evidente ce l-au însoțit. Nu însă integral, deoarece acestea sunt imputabile și modului cum a fost gestionată reforma.

B. Evoluția economiei în anii '90

Analiza indicatorilor macroeconomici, în perioada 1990 – 1999, evidențiază transformările importante ce s-au produs pe plan economic și social, dar și întârzierile înregistrate în promovarea mecanismelor de piață, în pregătirea premiselor pentru asigurarea unei dezvoltări durabile a societății românești.

Tabelul 1

Principalii indicatori în perioada 1990-1999

	1990	1991	1992	1993	1994
Rata creșterii PIB (an precedent=100) - %	-5,6	-12,9	-8,8	1,5	3,9
Rata anuală a inflației (anul precedent =100) - %	5,1	170,2	210,4	256,1	136,7
Rata creșterii cursului mediu anual de schimb ROL/USD (anul precedent=100) - %	50,3	240,6	303,1	146,8	117,8
Indicele cursului de schimb ROL/USD/ Indicele prețurilor de consum (1990=100) -%		126,0	163,7	113,4	104,3
Indicele câștigului salarial/Indicele prețurilor de consum (octombrie 1990 =100) -%		81,7	71,3	59,4	59,4
Populația civilă ocupată - total economie -mii persoane-	10839,5	10785,8	10458,0	10062,0	10011,6
-Agricultură	3153,5	3112,3	3448,8	3621,1	3653,0
-Industrie	4004,7	3802,9	3300,9	3030,6	2881,7
-Construcții	705,9	500,9	579,2	574,0	562,7
-Servicii	2975,4	3269,7	3129,1	2836,3	2914,2
Rata șomajului - %		3,0	8,2	10,4	10,9
Masa monetară (medie anuală) -mld. lei-	478,0	603,5	1209,6	2764,4	6652,2
Masa monetară (medie anuală) -creștere față de anul precedent - %	17,0	26,2	100,4	128,5	140,6
Masa monetară (M2) / PIB -%	55,7	27,4	20,1	13,8	13,4
Datoria externă totală brută (mil. USD)		2131,0	3240,0	4249,0	5563,0
Datoria externă totală brută / locuitor (USD / locuitor)		91,9	142,2	186,7	244,7
Deficitul bugetului general consolidat în PIB -%	1,0	3,2	-4,6	-0,4	-2,4
Expoturi FOB (mil. USD)	5775	4266	4363	4892	6151
Importuri FOB (mil. USD)	9202	5372	5784	6020	6562
Sold FOB/FOB (mil. USD)	-3427	-1106	-1421	-1128	-411
Investiții directe nete (ale nerezidenților) -mil USD		37,0	73,0	87,0	341,0

Tabel 1 (continuare)

	1995	1996	1997	1998	1999*
Rata creșterii PIB (an precedent = 100) %	7,1	3,9	-6,1	-5,4	-3,2
Rata anuală a inflației (anul precedent =100) - %	32,3	38,8	154,8	59,1	45,8
Rata creșterii cursului mediu anual de schimb ROL/USD (anul precedent=100) - %	22,9	51,6	132,5	23,8	72,8
Indicele cursului de schimb ROL/USD/ Indicele prețurilor de consum (1990=100) -%	96,9	105,9	96,6	75,2	89,1
Indicele câștigului salarial/Indicele prețurilor de consum (octombrie 1990 =100) -%	66,5	72,7	56,3	58,2	58,4
Populația civilă ocupată - total economie -mii persoane-	9493,0	9379,0	9022,7	8812,6	NE
-Agricultură	3270,2	3326,4	3389,6	3354,3	NE
-Industrie	2714,2	2740,8	2449,6	2316,9	NE
-Construcții	479,1	474,4	439,2	391,0	NE
-Servicii	3029,5	2837,4	2744,3	2750,4	NE
Rata șomajului - %	9,5	6,6	8,9	10,3	11,5
Masa monetară (medie anuală) -mld. Lei-	13107,7	22219,5	45116,4	70212,5	106348,3
Masa monetară (medie anuală) -creștere față de anul precedent -%	97,0	69,5	103,0	55,6	51,5
Masa monetară (M2) / PIB -%	18,2	20,4	18,0	19,1	20,4
Datoria externă totală brută (mil. USD)	6482,1	8344,9	9502,7	9807,0	8589,0
Datoria externă totală brută / locuitor (USD / locuitor)	285,8	369,1	421,5	435,8	382,5
Deficitul bugetului general consolidat în PIB -%	-2,9	-4,1	-3,9	-4,1	-4,0
Expoturi FOB (mil. USD)	7910	8084	8431	8302	8505
Importuri FOB (mil. USD)	9487	10555	10411	10926	9592
Sold FOB/FOB (mil. USD)	-1577	-2471	-1980	-2624	-1087
Investiții directe nete (ale nerezidenților) -mil USD	417,0	263,0	1224,0	2040,0	961,0

*Date provizorii

1. Transformarea esențială a economiei românești în deceniul trecut, care oferă șanse reale unei dezvoltări durabile în viitor, constă în deschiderea fostului sistem socio-economic autarhic către restul lumii, în declanșarea procesului de conexare a țării noastre la noile evoluții ce se derulează pe plan european și mondial. Ponderea relațiilor comerciale ale României cu Uniunea Europeană a devenit majoritară, atât din punct de vedere al fluxurilor comerciale de mărfuri și servicii, cât și din cel al influxurilor de investiții străine. De exemplu, ponderea exporturilor către statele membre ale Uniunii Europene în totalul exporturilor românești a crescut de la 24,8% în anul 1989, la 65,5% în anul 1999, iar ponderea importurilor din Uniunea Europeană reprezintă, în anul 1999, 60,4% din totalul importurilor României, față de 13,1% în anul 1989. Componentele comerțului nostru exterior au înregistrat unele mutații notabile, ponderea lor în cadrul produsului intern brut crescând de la 20,9% în anul 1989, la 30,1% în anul 1999, în cazul exporturilor, respectiv de la 18,2% la 34,3%, în cazul importurilor. Statele Uniunii Europene au participat într-o proporție de 56,6% la acumularea stocului de investiții străine directe în România.

2. Persistența unei rate înalte a inflației a fost una din cauzele principale ale scăderii ratei investiționale, datorită creșterii riscului în cadrul mediului de afaceri românesc (afectat de numeroase dificultăți legate de instabilitatea și incoerența legislativă și instituțională, de proliferarea birocrăției, de amplificarea economiei necontabilizate). Același efect negativ l-a avut și diminuarea potențialului intern de economisire, generată de scăderea accentuată a veniturilor reale ale populației și nivelul ridicat al dobânzilor active. Capacitatea redusă de re tehnologizare indusă de comprimarea ratei investiționale a întretinut ritmul lent al restructurării. Ea se datorează și volumului relativ restrâns al fluxurilor de investiții străine directe, România plasându-se în grupul statelor în tranziție cu cele mai slabe performanțe în acest domeniu (calculat pe locuitor, stocul investițiilor străine directe se situează în jurul a 240 EURO la sfârșitul anului 1999, comparativ cu 1900 în Ungaria și 1518 în Republica Cehă).

3. O altă caracteristică a economiei României în perioada de tranziție a fost apariția dublului deficit (cel bugetar și cel de cont curent), în urma politicilor de liberalizare pe fondul unui sistem economic slab structurat. Deficitul de cont curent a avut ca sursă principală dezechilibrul balanței comerciale. Politica de intervenție periodică în evoluția flotantă a cursului de schimb a avut ca motivație corecții ale nivelului de competitivitate, destinate reducerii pe termen scurt a deficitului balanței comerciale.

4. Ca urmare a acumulărilor în procesul de restructurare a sectorului industrial se observă o tendință de creștere a competitivității exporturilor românești, atât datorată modificărilor structurale, cât și deprecierei monedei naționale în termeni reali. Pentru

exemplificare, deși producția industriei prelucrătoare, în anul 1999, a scăzut cu 8% față de 1998, ponderea exporturilor produselor acestei industrii, în total livrări, s-a majorat de la 30,7% la 35,1%, iar rata anuală de creștere a exporturilor a fost de 5,9%. Scăderea elasticității de venit a importurilor a acționat în direcția reducerii deficitului de cont curent. Susținerea acestei tendințe de creștere a competitivității, precum și accentuarea ei prin preconizatele efecte pozitive asupra economiei interne ale unor influxuri mai mari de investiții străine directe, sunt situate pe linia alinierii României la criteriile Uniunii Europene definite la Copenhaga.

5. Deficitul bugetar a fost cauzat de creșterea nivelului cheltuielilor bugetare în condițiile declinului economic, de deteriorarea capacității de colectare a veniturilor, precum și de insuficienta transparență a exercițiului bugetar, care au permis canalizarea ineficientă a resurselor financiare. Propunându-și ca principală ancoră controlul deficitului bugetar, autoritățile au promovat politici fiscale severe. S-a demarat totodată procesul de aliniere a acestora la rigorile stabilite de Uniunea Europeană și organismele internaționale, creându-se premisele diminuării ponderii deficitului bugetului general consolidat în produsul intern brut.

6. Piața muncii a fost afectată de dezechilibre, la nivelul raportului dintre populația activă și populația inactivă, cât și în rata de ocupare. Diminuarea populației ocupate în economie s-a produs îndeosebi în sectorul industrial; populația ocupată în agricultura are încă o pondere ridicată în totalul populației ocupate (38%). Gradul de extindere a sărăciei (pragul acesteia fiind echivalat cu 60% din cheltuielile medii lunare de consum pentru un adult) a atins 33,8% din totalul populației (28,2% în mediu urban, respectiv 40,5% în mediu rural). Deși persistă dezechilibre între ofertă și cerere pe anumite segmente ale pieței muncii, precum și un nivel încă redus al mobilității profesionale, resursele umane au o capacitate ridicată de adaptare la standardele pieței europene a muncii.

7. Datoria externă a României acumulată în perioada de tranziție se situează la un nivel încă modest în comparație cu alte state candidate, ceea ce înlesnește promovarea unor politici mai active de atragere a capitalului străin către economia reală, bazate pe creșterea gradului de îndatorare.

8. Evoluția economiei românești în perioada examinată este exprimată sintetic în dinamica și structura produsului intern brut.

Tabelul 2

Dinamica produsului intern brut (PIB)

(Anul 1989=100)

%

	1990	1991	1992	1993	1994
Rata creșterii PIB (an precedent =100)	-5,6	-12,9	-8,8	1,5	3,9
Dinamica PIB	94,4	82,2	75,0	76,1	79,1
Consumul gospodăriilor	108,1	90,6	83,7	84,5	86,7
Consumul administrației publice	114,1	126,1	128,9	132,3	146,8
Formarea brută de capital fix	64,4	44,1	48,9	53,0	64,0
Exportul de mărfuri și de servicii	60,6	49,7	51,2	56,9	67,7
Importul de mărfuri și de servicii	118,5	83,4	89,7	93,6	96,2
Valoare adăugată în agricultură	137,3	120,3	104,8	119,1	122,5
Valoare adăugată în industrie	83,3	72,6	62,6	63,3	65,4
Valoare adăugată în construcții	101,1	81,5	76,9	95,9	122,1
Valoare adăugată în servicii	102,1	94,3	95,8	93,6	95,7
PIB/locuitor la PPC (USD)	5706,0	5087,0	5068,0	5259,0	5628,0

%

	1995	1996	1997	1998	1999
Rata creșterii PIB (an precedent =100)	7,1	3,9	-6,1	-5,4	-3,2
Dinamica PIB	84,8	88,1	82,8	78,3	75,8
Consumul gospodăriilor	98,0	105,8	101,9	97,3	92,5
Consumul administrației publice	148,3	150,5	137,8	137,2	122,3
Formarea brută de capital fix	68,4	72,3	73,5	69,8	62,2
Exportul de mărfuri și de servicii	79,2	80,9	90,1	95,3	103,8
Importul de mărfuri și de servicii	111,9	121,7	130,8	149,5	142,0
Valoare adăugată în agricultură	128,2	122,9	121,2	108,9	114,1
Valoare adăugată în industrie	69,1	73,8	67,9	65,7	63,7
Valoare adăugată în construcții	130,4	131,4	106,1	104,4	94,4
Valoare adăugată în servicii	103,5	109,2	98,1	92,0	87,3
PIB/locuitor la PPC (USD)	6095,0	6595,0	6422,0	6153,0	6000

Tabelul 3

Structura Produsului Intern Brut (PIB)

%

	1990	1991	1992	1993	1994
PIB	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Consumul gospodăriilor	65,0	60,1	62,2	63,2	63,2
Consumul adm. publice	13,3	15,1	14,3	12,3	13,7
Formarea brută de capital fix	19,8	14,4	19,2	17,9	20,3
Exp. de mărfuri și de servicii	16,7	17,6	27,8	23,0	24,9
Imp. de mărfuri și de servicii	26,2	21,5	36,2	28,0	26,9
Total VA în PIB	94,2	95,8	102,8	96,9	96,3
Valoare adăugată în agricultură în total VA	23,2	19,6	18,6	21,7	20,7
Valoare adăugată în industrie în total VA	43,0	39,6	37,3	34,9	37,6
Valoare adăugată în construcții în total VA	5,7	4,5	4,7	5,4	6,7
Valoare adăugată în servicii în total VA	28,1	36,3	39,4	38,0	35,0
Ponderea sectorului privat în PIB și în valoarea adăugată a ramurilor					
TOTAL sector privat	16,4	23,6	26,4	34,8	38,9
Agricultură	61,3	73,9	81,7	83,5	89,3
Industrie	5,7	9,2	11,8	17,4	23,3
Construcții	1,9	16,1	21,0	26,8	51,6
Servicii	2,0	16,8	18,8	29,3	39,1

	1995	1996	1997	1998	1999
PIB	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Consumul gospodăriilor	67,3	69,1	73,6	72,2	69,6
Consumul adm. Publice	13,7	13,1	12,3	14,0	12,3
Formarea brută de capital fix	21,4	23,0	21,2	19,4	18,5
Exp. de mărfuri și de servicii	27,6	28,1	29,2	23,7	30,1
Imp. de mărfuri și de servicii	33,2	36,6	36,2	31,8	34,3
Total VA în PIB total	95,3	95,5	92,5	90,4	90,0
Valoare adăugată în agricultură în total VA	20,8	20,1	19,5	16,2	15,4
Valoare adăugată în industrie în total VA	34,5	34,8	33,4	30,4	31,0
Valoare adăugată în construcții în total VA	6,9	6,8	5,6	5,9	5,3
Valoare adăugată în servicii în total VA	37,8	38,3	41,5	47,5	48,2
Ponderea sectorului privat în PIB și în valoarea adăugată a ramurilor					
TOTAL sector privat	45,3	54,9	60,6	61,0	61,5
Agricultură	89,0	90,1	96,8	95,9	97,2
Industrie	29,9	38,5	42,1	45,6	48,7
Construcții	57,8	69,3	76,6	77,9	78,0
Servicii	58,1	66,7	71,5	72,7	73,0

Un rezultat esențial al perioadei de tranziție îl reprezintă dezvoltarea sectorului privat, aportul acestuia la formarea produsului intern brut ajungând la 61,5% în anul 1999, față de 16,4% în 1990. Structura produsului intern brut este diferită de aceea care caracterizează economia Uniunii Europene, dar se observă o anumită tendință de convergență: ponderea sectorului agricol în formarea valorii adăugate brute a scăzut de la 20% la începutul anilor '90 la 15,4% în anul 1999; ponderea sectorului industriei a coborât sub pragul de 31%, în timp ce sectorul serviciilor și construcțiilor contribuia în anul 1999 cu 53,6% din valoarea adăugată brută (comparativ cu circa 70% în Uniunea Europeană), cu 20 de puncte mai mult decât la începutul deceniului. Semnificația acestui proces nu trebuie însă exagerată, el realizându-se în condițiile întârzierii procesului de restructurare și ale unui accentuat declin economic în România, în timp ce Uniunea Europeană a înregistrat o creștere economică importantă.

C. Caracterizarea sintetică a stării actuale a economiei

Pe fondul instaurării normelor și instituțiilor statului de drept, al activării și organizării societății civile, al creării cadrului normativ al noilor mecanisme (liberalizarea prețurilor, piața bancară și bursieră, piața financiară, monetară, a asigurărilor etc.), România a înregistrat pași importanți în direcția formării sistemului funcțional al economiei de piață. Apariția unui semnificativ sector de operatori realmente competitivi atât pe plan intern, cât și în mediul de afaceri extern este dovada incontestabilă a acestui progres. Analizele econometrice de factură complexă au identificat și la nivel macroeconomic comportamente proprii sistemului de piață.

1. Cu toate acestea, o evaluare obiectivă, despovărată de prejudecăți sau motivații partizane, arată că economia românească încă se prezintă ca un sistem slab structurat din punct de vedere instituțional.

a) Pentru o mare parte a avuției naționale, drepturile de proprietate sunt incerte.

În această categorie pot fi incluse:

- activele imobiliare (din patrimoniul încă public) destinate privatizării (prin vânzare sau retrocedare);
- companiile de stat pentru care distribuția subiectuală a prerogativelor proprietății nu-i specificată sau este confuză;
- bunurile aflate în litigii comerciale și al căror volum a crescut foarte mult.

b) Mecanismele economiei de piață sunt incomplet instituționalizate, iar operaționalitatea lor este redusă din cauza insuficienței coerenței a cadrului normativ, a persistenței practicilor etatiste și capacității reduse a noului sistem (în curs de formare) de a asigura aplicarea legii. Pe de altă parte, într-o proporție considerabilă, activitatea economică se derulează – ca reguli, entități și motivații – pe palierul informal al societății.

c) Intervenția discreționară a autorităților publice este încă largă, de multe ori incongruentă și supusă intereselor politice conjuncturale.

2. Slaba structurare instituțională a economiei românești actuale este o stare de fapt. Regăsim în ea determinații multiple asupra cărora nu insistăm aici, dar care au urmări asupra funcționării economiei, cele mai semnificative fiind de ordin comportamental.

- a) Funcția obiectiv a unităților cu capital majoritar de stat sau recent privatizate este în mod preponderent conservarea locurilor de muncă și limitarea, pe cât posibil, a eroziunii inflaționiste a salariilor. Absența resurselor financiare, precaritatea poziției deținute pe piață și adversitatea prelungită a mediului economic în care acționează au indus majorității operatorilor de mici dimensiuni “niveluri de aspirație” situate în zona veniturilor de subzistență. Chiar în cazul firmelor private orientate preponderent spre maximizarea profitului se constată înclinația puternică de a-și atinge ținta nu prin creșterea (cantitativă și calitativă) a outputului real și utilizarea cu randamente superioare a factorilor de producție, ci îndeosebi prin forțarea prețurilor sau operații redistributive pe seama sectorului public. Există, fără îndoială, și agenți economici realmente performanți, însă nu aceștia “dau tonul”.
- b) Faptul că economia slab structurată se caracterizează printr-o stabilitate expectată redusă face ca nivelul costurilor de tranzacție să fie excesiv de mare. Reversul acestui fenomen îl reprezintă deprecierea drastică a capitalului fix și uman, menținerea la cote ridicate a dobânzilor. Prevalența, din același motiv, a orizontului scurt de timp în deciziile de alocare limitează și mai mult investițiile, blocând dinamica pe termen mediu și lung.
- c) Economia este submonetizată. Raportul dintre masa monetară (la nivelul M2) și produsul intern brut (de 20-22%) este cu mult sub cel necesar unei funcționări normale a economiei.
S-a format, în același timp, o pronunțată asimetrie monetară. O parte însemnată a disponibilităților (în lei și valută convertibilă) nu-și găsește plasamente în economia reală, în vreme ce aceasta din urmă rămâne acut decapitalizată. Combinația paradoxală a hiper și hipolichidității, pe fondul submonetizării globale menționate, explică într-o măsură însemnată flagranta dihotomie real-nominal din economia românească.
- d) Din punctul de vedere comportamental, economia slab structurată se caracterizează printr-o atrofiere accentuată a demarcației dintre partea sa oficial înregistrată (economia contabilizată) și acompaniamentul său neinclus în conturile naționale. Relativizarea acestei demarcații îngreunează enorm managementul macroeconomic. Frecvențele erori de predicție ale organismelor cu atribuții în acest domeniu – privind atât evoluția principalilor indicatori, cât și efectele unor acte normative sau măsuri de politică economică – sunt elocvente.

D. Problema fundamentală a strategiei

Problema esențială a strategiei constă în definirea căilor de surmontare a acestei stări, adică transformarea economiei românești într-un sistem de piață structurat și funcțional.

1. Pivotalul acestei structurări îl constituie clarificarea drepturilor de proprietate, care ar impune:

- a) Soluționarea contenciosului retrocedărilor;
- b) Finalizarea procesului de privatizare;
- c) Delimitarea perimetrului - optimal în condițiile de astăzi ale României - al patrimoniului public și privat al statului, definirea pe termen lung a regimului său de funcționare;
- d) Urgentarea rezolvării litigiilor de proprietate astfel încât volumul acestora să fie adus în cel mai scurt timp la limite normale;
- e) Adoptarea de reglementări menite să întărească încrederea populației și agenților economici (autohtoni și străini) în soliditatea regimului proprietății în România.

2. Apare din ce în ce mai necesară adoptarea unui pachet de reglementări corective care să asigure coerența legislației economice prin:

- a) Eliminarea contradicțiilor și redundanțelor care facilitează labilitatea interpretativă a dispozițiilor și chiar inaplicabilitatea unor prevederi importante;
- b) Completarea unor “goluri” de normativitate, inclusiv în ceea ce privește alinierea la etaloanele Uniunii Europene.

Important este, în acest caz, ca printr-o analiză prealabilă cuprinzătoare să se identifice toate problemele majore în vederea rezolvării lor integrate. Cu același prilej, se vor simplifica și structurile administrației publice concomitent cu atacarea decisivă, cel puțin pe plan normativ, a principalelor surse de circuite birocratice.

Ar merita să fie găsită o modalitate juridică adecvată, prin care în viitor – cel puțin o perioadă determinată - modificarea nucleului legislației economice să fie posibilă numai cu aprobarea Parlamentului și în cazuri realmente excepționale, deci cu un număr de voturi mai mare decât cel uzual. Un astfel de embargo ar trebui să includă principalele reglementări privind proprietatea, fiscalitatea, funcționarea firmelor, regimul valutar, sistemul vamal, raporturile de muncă, schema de bază a protecției sociale.

3. Finalizarea structurării instituționale ar rămâne un simplu ambalaj lipsit de conținut, dacă n-ar fi dublată de asanarea financiară a economiei.

4. O altă problemă esențială este inversarea trendului economiei necontabilizate. Este de așteptat ca ordonarea stabilă a sistemului fiscal, atenuarea constrângerilor birocratice (care perturbă acum în mod grav cursivitatea activității firmelor) să stopeze migrația agenților economici spre sectorul necontabilizat, ba chiar să stimuleze “ieșirea la suprafață” a unei părți a acestuia. Întărirea instituțiilor publice și combaterea sistematică și tenace a corupției, fără discriminări politice, va amplifica firește o astfel de evoluție.

II. Dezvoltarea economiei României pe termen mediu

În cursul elaborării strategiei pe termen mediu, au fost examinate – inclusiv cu modele econometrice - mai multe scenarii de dezvoltare, diferențiate în funcție atât de ritmul și profunzimea la care s-ar derula transformările structurale implicate de tranziție, cât și de politicile macroeconomice posibil de aplicat. În cazul conservării evoluțiilor de până acum (scenariul inerțial), toate estimările evidențiază ca inerentă o stagflație cvasicronică. Pornindu-se de la opțiunea – larg manifestată la nivel politic și pe plan social – pentru integrarea în Uniunea Europeană, s-a acordat prioritate schemelor de dezvoltare care ar permite depășirea cât mai rapidă a actualei crize și relansarea pe temelii trainice a economiei naționale (scenariul restructurant); ipotezele acestui scenariu și predicțiile pe care el le-a generat sunt prezentate în continuare.

A. Principalele ipoteze ale scenariului restructurant

1. Premisa sa fundamentală o constituie finalizarea și consolidarea construcției instituționale a economiei de piață prin: clarificarea durabilă a drepturilor de proprietate, continuarea privatizării; asigurarea coerenței funcționale și a stabilității cadrului legislativ; încheierea reformei sistemului bancar; reglementarea precisă a regimului monopolurilor naturale și combaterea eficace a monopolurilor economice; dezvoltarea concurenței prin simplificarea procedurilor de intrare pe piață și reducerea drastică a duratei de operaționalizare a falimentului; îmbunătățirea radicală a mediului de afaceri.

Ca efect potențial al acestor procese, scenariul restructurant ia în considerare:

- a) Ameliorarea, îndeosebi în a doua parte a intervalului, a randamentului factorilor de producție; funcțiile econometrice de determinare a outputului real au fost în mod corespunzător adaptate;
- b) Creșterea ratei de economisire și a acumulării interne; alocarea, începând cu anul 2001, a veniturilor din privatizare pentru dezvoltare, îndeosebi pentru cofinanțarea proiectelor angajate cu Uniunea Europeană, Banca Mondială și alte organisme internaționale;
- c) Majorarea substanțială a intrărilor de capital extern (investiții directe și de portofoliu), perfect posibilă într-un climat de afaceri stabil și nedistorsionat;
- d) Fondurile nerambursabile transferate de Uniunea Europeană se estimează la 2% din PIB anual, începând cu anul 2001.

Estimările pornesc de asemenea de la premisa reducerii progresive a ponderii economiei necontabilizate în outputul total.

2. Mixul de politici macroeconomice care formează substanța scenariului restructurant pune accentul pe eliminarea restricțiilor pe partea ofertei și stimularea acesteia, în defavoarea măsurilor de expansiune a cererii nominale care – în condițiile unei economii slab structurate instituțional – nu fac decât să alimenteze cercul vicios inflație-decapitalizare, dublat de stagnarea și chiar declinul producției. Dimensionarea sa cifrică încorporează:

- a) Efectele reformei fiscale de la începutul anului 2000, îndeosebi cele referitoare la raportul dintre impozitele directe și indirecte, în condițiile atenuării fiscalității legate de angajarea forței de muncă și pe profit; evaluarea veniturilor din taxe vamale în concordanță cu acordurile încheiate de România pe plan internațional;
- b) Distribuția mai rațională a cheltuielilor bugetare, acordându-se prioritate învățământului și cercetării, asigurării sănătății populației, sectorului de apărare;
- c) Menținerea deficitului bugetar în întreaga perioadă în limite suportabile în jurul a 3% din produsul intern brut;
- d) Remonetizarea graduală a economiei, în condițiile creșterii strict neinflaționiste a bazei monetare, dezvoltării altor agregate monetare prin extinderea și diversificarea instrumentelor bancare, reducerii la limite raționale a ratei rezervelor obligatorii, precum și a dobânzii reale;
- e) Continuarea flotării controlate a cursului de schimb, urmărindu-se asigurarea în linii mari a stabilității sale în termeni reali, evitarea fluctuațiilor stresante pe piața valutară;
- f) Creșterea rezervelor valutare ale Băncii Naționale a României până la echivalentul valorii importurilor pe 4-5 luni.

3. Scenariul restructurant presupune reducerea presiunii pentru creșterea necorelată cu rezultatele economice a veniturilor nominale, în baza unui acord social adecvat cu sindicatele și asociațiile patronale.

4. În ceea ce privește piața muncii, s-a luat în considerare o anumită creștere a ratei de participare, ca reacție firească a populației apte de muncă la consecințele pauperizării; s-a exclus ipoteza pensionărilor anticipate. Nu se întrevăd perturbații notabile în trendurile conturate deja în domeniul demografic (numărul și structura pe vârste a populației, resursele de muncă, migrația teritorială, emigrația externă).

Efortul investițional preconizat pentru această perioadă - din resurse interne, finanțări nerambursabile și atragerea mult mai intensă a capitalului extern privat - se va solda cu crearea unui important număr de noi locuri de muncă. O contribuție substanțială va avea în acest sens și stimularea extinderii sectorului de firme mici și mijlocii. Disponibilizările colective de personal urmează a se încheia în anii 2000-2001.

5. Proiecțiile sectoriale iau în considerare redimensionarea ramurilor industriale cu cele mai grele probleme, revigorarea sectorului viabil inhibat (din cauza subcapitalizării), accelerarea procesului de restructurare a economiei.

Întărirea disciplinei financiare este reflectată în proiecție prin comprimarea severă a distorsiunii monetare induse în special de arierate și diverse scheme compensatorii de tip barter (bi sau multilateral).

6. Orientarea pro-export a politicii comerciale este configurată prin devansarea sistematică a ritmului produsului intern brut de către ritmul exporturilor. Cererea externă pentru produsele românești este calibrată pe baza dinamicii prognozate atât a principalului partener comercial al României - Uniunea Europeană, cât și a altor zone de interes, în special dintre cele învecinate; inflația mondială luată în calcul de 1,3-1,4% anual provine din cele mai recente estimări occidentale de specialitate.

B. Estimările scenariului restructurant pentru perioada 2001-2004

1. În ipotezele mai sus menționate, devine realizabilă o creștere economică mai intensă, începând chiar cu anul 2001; pentru intervalul 2001-2004 a rezultat ca posibil un ritm mediu anual de 4,75%. Pe latura ofertei, se va înregistra o modificare însemnată a structurii economice, ponderea sectorului de servicii (inclusiv construcțiile) crescând la circa 55%, în detrimentul ponderii sectorului primar. Participarea industriei la formarea valorii adăugate brute se menține aproximativ constantă (circa 31%), în timp ce greutatea specifică a sectorului agricol coboară la 14%.

Tabelul 4

Produsul Intern Brut (anul precedent=100)

	2000	2001	2002	2003	2004
Produsul Intern Brut	101,3	103,0	105,0	105,0	106,0
Consumul privat	101,0	102,8	104,7	104,7	105,6
Consumul guvernamental	101,7	100,1	100,6	100,4	101,1
Formarea brută de capital	104,7	107,2	109,5	109,2	110,8
Exporturile de mărfuri și servicii	107,3	108,7	108,8	108,5	109,1
Importurile de mărfuri și servicii	108,2	108,7	108,6	108,2	109,2

Scenariul restructurant preconizează deci o inversare de tendință în ceea ce privește consumul intern. În acest cadru, politicile guvernamentale vor urmări aplicarea de măsuri mai eficace (prin direcționare selectivă) de protecție a categoriilor sociale defavorizate, astfel ca încă din anii următori să se obțină progrese sesizabile în combaterea sărăciei. Indiciul cel mai concludent al ieșirii României din criza prelungită pe care o traversează îl va putea reprezenta ritmul net superior al formării brute de capital. Însuși deficitul balanței comerciale ar urma să provină din achizițiile tot mai însemnate de echipamente și tehnologii performante. Aceste tendințe modifică astfel structura de utilizare a produsului intern brut:

Tabelul 5

Produsul Intern Brut (structura, % din PIB)

	2000	2001	2002	2003	2004
Consumul privat	69,5	69,3	69,1	68,9	68,7
Consumul guvernamental	14,7	14,3	13,7	13,1	12,5
Formarea brută de capital	20,6	21,3	22,1	22,8	23,7
Exporturile de mărfuri și servicii	29,7	30,5	30,7	30,9	30,9
Importurile de mărfuri și servicii	34,5	35,4	35,6	35,7	35,8

2. Se estimează că produsul intern brut pe locuitor, evaluat la paritatea puterii de cumpărare, ar putea ajunge la circa 7250 EURO în anul 2004, față de circa 6000 în 1999.

3. Politicile macroeconomice de ajustare structurală vor favoriza reluarea creșterii economice în condițiile unei dezinflații accentuate. Scenariul implică o reducere progresivă a indicelui anual al prețurilor de consum până la sub 10%, la finele intervalului prognozat.

Tabelul 6

Creșterea prețurilor de consum (variații, % pe an)

	2000	2001	2002	2003	2004
Decembrie anul curent față de decembrie anul precedent	27,1	18,0	15,0	12,0	9,1
Media anuală	38,8	20,7	15,8	13,8	10,1

4. Și în cazul șomajului, scenariul restructurant conține o schimbare de trend, încă din anul 2001, când începe restrângerea acestuia. Continuarea și după anul 2004 a creșterii economice va apropia acest fenomen de dimensiunile sale normale într-o economie de piață funcțională, atenuându-se astfel în mod semnificativ presiunea pentru emigrație.

Creșterea productivității muncii - ca rezultat al normalizării mediului de afaceri, îmbunătățirii managementului microeconomic și modernizării tehnologice a unor sectoare – este asociată cu sporuri relative ale salariului real.

Tabelul 7

Șomajul și salariul real (rate sau variații anuale, %)

	2000	2001	2002	2003	2004
Rata șomajului (sfârșit de an, %)	13,3	11,7	10,5	10,2	9,1
Numărul de șomeri (mii persoane)	1290	1124	995	943	822
Salariul real net (%)	2,9	4,9	5,0	4,9	5,2

5. Creșterea deficitului comercial necesită, chiar în condițiile intensificării fluxurilor de investiții străine directe, o finanțare externă suplimentară, prin alte intrări de capital.

Tabelul 8

Componente ale balanței de plăți

	2000	2001	2002	2003	2004
Exporturile de mărfuri și servicii (mld.\$)	9,9	10,6	11,5	12,5	13,6
Importurile de mărfuri și servicii (mld.\$)	11,4	12,3	13,4	14,5	15,7
Deficitul de cont curent (mld.\$)	-1,4	-1,6	-1,7	-1,8	-2,0
Fluxul de investiții străine directe nete (mld.\$)	1,3	1,7	1,8	1,8	1,8
Datoria externă (% din PIB)	30,7	30,7	29,8	29,2	28,6
Datoria externă totală (mld.\$)	10,0	10,9	11,5	12,3	13,3
Rezerva valutară brută (mld.\$)	3,5	4,2	5,0	5,8	6,6

Tabelul sintetizează tendința ireversibilă de deschidere a economiei românești spre fluxurile internaționale, de angrenare a sa în procesele de integrare europeană și globalizare.

Ponderea serviciului datoriei externe în exporturile de mărfuri și servicii va reprezenta 21,5% în 2000 și circa 16% în 2004, în special ca urmare a scăderii dobânzii și a lărgirii termenelor de rambursare (raportul dintre volumul datoriei externe și exporturi - de 90-95% - se înscrie de asemenea în limite acceptabile).

6. În cadrul acestui scenariu, ponderea datoriei publice totale în produsul intern brut oscilează în jurul a 30%, iar aceea a dobânzilor anuale aferente coboară de la 5,65% în 2000 la 4,55% la sfârșitul perioadei prognozate.

Tabelul 9

Situația datoriei publice

	2000	2001	2002	2003	2004
Dobânzile la datoria publică (% din PIB)	5,65	5,5	5,3	4,85	4,55
Datoria publică totală (% din PIB)	31,0	30,6	30,1	30,1	29,9

Aceste evoluții sunt de natură să întărească încrederea piețelor financiare și a operatorilor străini în soliditatea dezvoltării economiei românești.

III. Politicile macroeconomice

Politicile macroeconomice pe termen mediu își propun aprofundarea acțiunilor pentru relansarea economiei într-un trend pe termen lung.

A. Politica financiară

Din perspectiva dezvoltării unei economii competitive, politica financiară va armoniza rigorile stabilității macroeconomice cu obiectivul creșterii durabile. Politica financiară va contribui la stimularea economisirii și a investițiilor, prioritățile acestea pe termen mediu fiind:

1. Controlul deficitului bugetului consolidat;
2. Desăvârșirea reformei fiscale;
3. Raționalizarea opțiunilor bugetare în funcție de prioritățile stabilite în domeniul cheltuielilor;
4. Asigurarea transparenței în cheltuirea banului public.

1. Controlul deficitului bugetar

1.1. Controlul deficitului bugetar se va realiza prin măsuri vizând:

- a) Dimensionarea cheltuielilor bugetare în raport cu sursele de venituri și de finanțare neinflaționistă ale sectorului public;
- b) Utilizarea veniturilor din privatizare pentru modernizare și dezvoltare, îndeosebi pentru cofinanțarea proiectelor realizate cu asistența Uniunii Europene, Băncii Mondiale, a altor instituții internaționale;
- c) Consolidarea capacității de management financiar atât la nivelul Ministerului Finanțelor cât și la nivelul autorităților financiare locale;
- d) Eficientizarea operațiunilor de colectare a impozitelor.

1.2. În ceea ce privește bugetele locale, tendința de accentuare a ponderii acestora în cadrul bugetului general consolidat va continua, pe măsură ce procesul de descentralizare se va adânci, iar capacitatea autorităților locale de a gestiona respectivele bugete va crește.

1.3. În cazul bugetului asigurărilor sociale, se vor diversifica instituțiile gestionare (Casa Națională a Pensiilor, Agenția de Gestionare a Fondului de Risc și Accidente, Fondurile Private de Pensii, Casa Națională de Asigurări de Sănătate, Agenția Națională de Ocupare și Formare Profesională).

1.4. Îmbunătățirea colectării impozitelor se va realiza prin măsuri concertate privind:

- a) Asumarea poziției de creditor tare de către stat, concomitent cu îndeplinirea riguroasă de către instituțiile publice a obligațiilor lor financiare față de furnizorii proprii;
- b) Aplicarea unui tratament nediferențiat față de operatorii economici cu arierate la obligațiile fiscale, întărirea disciplinei fiscale la nivelul întreprinderilor;
- c) Generalizarea dosarelor fiscale pentru toți contribuabilii;
- d) Lărgirea bazei de impozitare prin restrângerea economiei subterane;
- e) Modernizarea sistemului de colectare a impozitelor cu utilizarea tehnologiilor informației și comunicațiilor.

2. Consolidarea reformei sistemului de impozite

Pe termen mediu, principiile generale ale reformei financiare din anul 2000 se vor regăsi în crearea unui sistem modern de impozite care să stimuleze munca, economisirea și investițiile și să asigure în același timp un regim de echitate general. Distorsiunile în alocarea resurselor vor fi minimizate prin asigurarea preponderenței principiului neutralității impozitării. Impozitul pe venitul global, impozitele pe proprietate, taxa pe valoarea adăugată și accizele vor constitui piloni fundamentali ai sistemului românesc de impozite, în timp ce importanța taxelor vamale se va reduce. Reforma sistemului de impozite va fi consolidată pe baza cerințelor de maximizare a bazei de impozitare și raționalizare a ratelor marginale de impozitare.

2.1. În ceea ce privește impozitul pe venitul global, se vor identifica modalități adecvate pentru includerea veniturilor agricole și a pensiilor situate peste un anumit nivel. În privința impozitării pensiilor trebuie avută în vedere necesitatea recalculării acestora, urmând ca aplicarea impozitării să se efectueze asupra sumelor brute astfel rezultate. Se va analiza de asemenea posibilitatea includerii dividendelor în calculul impozitului global, o decizie în acest sens urmând să fie luată încă în cursul anului 2000.

2.2. Recunoașterea cheltuielilor de afaceri în calitate de costuri normale va fi realizată, în mod gradual, în perioada 2001-2004. Astfel, în cazul deductibilității cheltuielilor cu dobânzile va fi adoptată dobânda de protecție cu limită maximă a deductibilității.

2.3. Impozitele indirecte – taxa pe valoarea adăugată și accizele – se vor alinia la exigențele participării la Piața Unică. Pe măsura creșterii gradului de colectare, ratele impozitării, în primul rând, pentru taxa pe valoarea adăugată, dar și pentru accize, vor fi reduse la niveluri compatibile cu obiectivul integrării. În ceea ce privește taxa pe valoarea adăugată, alinierea la cerințele Uniunii Europene include și clarificarea reglementărilor vizând rambursarea către persoanele fizice nerezidente. În ceea ce privește regimul accizelor și al taxelor vamale, este necesar să se reglementeze instituția depozitelor fiscale. Această măsură permite plata taxelor vamale și a

accizelor numai pentru cantitățile scoase din depozitele fiscale. Măsura facilitează și crearea unui sistem de suspendare a plății când bunurile circulă între depozitele fiscale. Pe baza acestor prevederi s-ar elimina variațiile abrupte în fluxurile de lichidități ale afacerilor, precum și discrepanțele dintre regimul accizelor în România și Uniunea Europeană.

2.4. Pentru eficientizarea sistemului fiscal se va avea în vedere introducerea codului de procedură fiscală și a codului fiscal (inclusiv ca modalitate de integrare a tuturor reglementărilor de natură fiscală dispate în legislația României).

3. Creșterea eficienței operaționale și alocative a cheltuielilor bugetare

Discreționismul manifestat în execuția bugetară a încurajat comportamentele de căutare și extragere de rente și a distorsionat semnalele transmise prin intermediul sistemului de prețuri libere. Resurse care ar fi putut fi alocate pe baze concurențiale au fost direcționate pentru susținerea activității neviabile la prețurile pieței. În aceste condiții, creșterea eficienței operaționale și alocative a cheltuielilor bugetare impune măsuri vizând:

3.1. Realizarea unei analize detaliate a cheltuielilor bugetare (public expenditure review). Acțiunea va fi inițiată în semestrul al doilea al anului 2000 și va fi finalizată, cu asistență internațională, cel mai târziu la sfârșitul anului 2001. Analiza trebuie să acorde o atenție deosebită cheltuielilor bugetare cu drepturi legate de investițiile în capitalul uman (sănătate și educație), asigurările sociale și asistența socială.

3.2. Cadrul instituțional al politicilor fiscale și bugetare pe termen mediu presupune existența capacității și a voinței de a stabili priorități și de a le respecta. Analiza cheltuielilor bugetare va crea premisele ca în anul 2002 să devină posibilă trecerea la bugete pe proiecte, pe domenii specifice care se pretează la o asemenea abordare și în cadrul cărora prioritățile bugetare să aibă o fundamentare riguroasă, pe baza raportului cost-beneficiu. În același timp, s-ar putea lua în considerare introducerea bugetului indicativ pe doi ani, care să fie prezentat odată cu bugetul pe anul curent. Creșterea orizontului de timp al acestor proiecții se va realiza într-un cadru coerent al politicilor fiscale și bugetare pe termen mediu. Din această perspectivă, se va acorda o atenție deosebită întăririi capacității de analiză macroeconomică și de fundamentare a priorităților bugetare în cadrul Ministerului Finanțelor.

3.3. Transparența fiscală este o premisă esențială pentru amplificarea performanțelor guvernării, consolidarea finanțelor publice și asigurarea integrității conturilor guvernamentale. Declarația din septembrie 1996 intitulată "Parteneriat pentru Creșterea Globală Sustenabilă", recunoaște importanța creșterii transparenței politicii fiscale prin reducerea tranzacțiilor în afara bugetului și a deficitelor cvasi-fiscale. În vederea amplificării transparenței fiscale, se vor adopta măsuri privind:

- a) Unificarea definițiilor sectorului guvernamental și reducerea numărului fondurilor speciale;

- b) Perfecționarea contabilității bugetare;
- c) Asigurarea reflectării transparente a pasivelor fiscale “ascunse”;
- d) Transpunerea în cadrul legislativ și instituțional a “Codului bunelor practici în domeniul transparenței fiscale” adoptat în anul 1998.

3.4. În ceea ce privește cheltuielile de protecție socială, se va urmări direcționarea mai consecventă a acestora spre grupurile realmente defavorizate, simultan cu eventuala lor reconsiderare în cazul categoriilor la care nu se justifică.

B. Politica monetară și a cursului de schimb

Din punctul de vedere al obiectivelor, intervalul avut în vedere la conceperea strategiei se divide în două etape distincte. În prima dintre ele (2000 – 2002), se va urmări refacerea credibilității instituțiilor statului, pe baza accelerării reformelor, în special în sfera ajustărilor structurale, care vor asigura premisele scăderii accentuate a inflației și eliminării unor surse importante ale deficitelor cvasi-fiscale. A doua etapă (2003 – 2004) va fi dominată de începerea convergenței reale și nominale, principala caracteristică a intervalului fiind menținerea unor rate relativ înalte ale creșterii economice.

1. Politica monetară

1.1. Pentru atingerea obiectivului unei dezinflații semnificative, se va controla baza monetară iar alături de aceasta, ca variabilă intermediară, va fi urmărită și masa monetară în sens larg (M2). Se va menține caracterul prudent al politicii monetare. Se va folosi ca instrumentar analitic cadrul dat de indicii agregați; rolul principal îl va avea indicele condițiilor monetare, care reunește evoluțiile agregatelor monetare, ale ratelor dobânzilor, cursului de schimb, rezervelor, etc. Un obiectiv principal al politicilor monetare în perioada următoare va fi remonetizarea economiei românești prin metode neinflaționiste.

1.2. Instrumentele politicii monetare vor fi dezvoltate astfel încât să asigure o eficacitate sporită politicii monetare pe măsura creșterii gradului lor de compatibilitate cu economia de piață. În acest scop:

a) Se va completa infrastructura necesară utilizării instrumentelor conforme cu piața;

b) Se va diversifica instrumentarul (insistându-se pe începerea utilizării cu o anumită anvergură a instrumentelor ce asigură sterilizarea definitivă a eventualelor lichidități în exces);

- c) Se va asigura preponderența operațiunilor de piață în gestionarea lichidității și implementarea politicii monetare în detrimentul instrumentelor de natură mai pronunțat administrativă (cazul rezervelor minime obligatorii), care vor rămâne în plan secundar;
- d) Se va urmări recâștigarea de către Banca Centrală a unei poziții de creditor net în raport cu sistemul bancar, necesară exercitării unei influențe efective asupra evoluției pe termen scurt a ratelor nominale ale dobânzii.

Succesul deplin al creșterii eficacității politicii monetare va depinde și de reducerea dominanței fiscale, care va permite atât prelungirea orizonturilor investiționale, cât și reducerea treptată a ratelor dobânzii.

2. Politica cursului de schimb

În perioada 2000 – 2002, regimul cursului de schimb va fi flotarea controlată. Ținta acestei politici va fi menținerea competitivității, având în vedere caracterul ferm al constrângerilor externe și nivelul încă modest al rezervelor valutare anticipate. Cu începere din 2002 – 2003, dacă intrările de capital vor confirma stabilitatea unor fluxuri substanțial sporite, se vor examina regimuri alternative de curs mai predictibile, al căror avantaj constă în consolidarea și accelerarea convergenței în plan nominal, permițând o amorsare mai lină a participării la ERM2. Aceasta ar facilita și o eventuală re poziționare a cursului real în condițiile în care nivelul său fundamental ar fi modificat pe termen lung datorită finanțării externe stabile.

3. Probleme ale balanței de plăți

3.1. În perioada 2000-2002, demararea creșterii economice împreună cu ajustările structurale preconizate, vor conduce (în condițiile menținerii în plaja de echilibru a cursului de schimb) la persistența unor deficite ale contului curent. Schimbările operate la nivelul sectorului real vor avea ca impact redimensionarea cererii de import, cu reducerea segmentului inelastic exprimat de industriile slab restructurate (însoțită de o creștere a cererii de consumuri intermediare importate corelată cu însăși dinamica outputului real), precum și o relaxare a plafonului ce limita capacitatea de export a economiei (unde își vor spune cuvântul câștigurile de productivitate și eficiență din sectoarele exportatoare).

Pe termen mediu, statul va urmări ca finanțarea deficitului de cont curent să se facă prin influxuri negenerative de datorii. Adâncirea reformelor structurale ar putea servi drept mijloc pentru atragerea fluxurilor de investiții străine directe.

3.2. Serviciul datoriei externe publice și public garantate a României (bazat pe angajamentele existente) va cunoaște o creștere ușoară până în 2002, urmată de o

anumită reducere între 2003 – 2005. În același timp, trecerea la o abordare diferită a finanțării externe, în care atragerea și respectiv restituirea datoriei să nu facă parte din cicluri diferite, ele fiind concepute complementar pe o perspectivă de cel puțin 10 ani, va însemna o majorare controlată a stocului de datorie externă până la circa 12-13 miliarde USD la sfârșitul orizontului de timp avut în vedere de strategia de față.

3.3. Perspectiva unor intrări de capital superioare ca dimensiune și durabilitate, deși pozitivă din punctul de vedere al finanțării externe și cel al credibilității proceselor interne de reformă, ridică problema impactului lor potențial la nivelul politicii monetare. Sterilizarea completă ar presupune costuri importante, nu în ultimul rând prelungirea poziției de debitor net a băncii centrale față de sistemul bancar și încetinirea procesului de reducere a dobânzilor reale, ceea ce ar intra în contradicție cu obiectivul creșterii economice durabile. Alternativa o reprezintă sterilizarea parțială, lăsându-se băncilor comerciale rolul de a acumula rezerve valutare complementare celor oficiale.

3.4. Continuarea liberalizării contului de capital se va realiza în condiții de compatibilitate cu legislația și practicile comunitare. Dacă la momentul 2000 intrările de capital erau în marea lor majoritate liberalizate, reducerea restricțiilor în ceea ce privește ieșirile de capital va fi făcută gradual, plecând de la scadențele lungi către cele scurte, iar plafonul cumulativ asupra îndatorării externe a sectorului privat va fi de asemenea relaxat în mod progresiv, încât cu începere din anul 2003, doar tranzacțiile aferente de mari dimensiuni să fie supuse avizării băncii centrale.

C. Politica comercială

Formularea obiectivelor acesteia va ține seama de necesitatea adaptării la tendințele înregistrate în economia mondială sub impactul fenomenului de globalizare. Politicile comerciale se vor concentra în următoarele direcții:

1. Respectarea angajamentelor asumate pe plan internațional, dintre care se detașează prin importanță cele care decurg din Acordul European.
2. Promovarea consecventă a principiului echității;
3. Formularea unei politici comerciale în domeniul agricol care să reprezinte complementul și nu substitutul politicii interne agricole;
4. Sprijinirea creșterii competitivității și accesului produselor românești pe piețele externe.

1. Atât obligațiile asumate prin Acordul European, prin calitatea de membru al Organizației Mondiale a Comerțului, cât și cele care derivă din Acordul CEFTA, plasează economia românească pe traiectul unei depline deschideri către exterior. În acest sens, se va urmări creșterea capacității de rezistență a economiei naționale la competiția internațională, prin stimularea tranziției către o structură nouă a comerțului exterior, bazată pe inovație, cercetare și dezvoltare, pe avantaje comparative

sustenabile. Acesta se constituie într-un criteriu economic de aderare la Uniunea Europeană.

Practicile protecționiste vor fi gradual și dinamic aliniate la structura și nivelurile celor practicate în Uniunea Europeană, pentru a se evita efectele de impact negativ în momentul integrării.

2. Un alt element de ghidaj al politicii comerciale va fi promovarea consecventă a principiului echității. Se va asigura egala îndreptățire a consumatorilor față de producători. În acest sens, este necesară întărirea legislației interne în domeniul protecției consumatorului și protecției mediului, precum și fluidizarea competiției pe piața internă prin asigurarea funcționalității legislației aferente concurenței. Standardele în domeniul ecologic și al protecției consumatorului, vor fi aliniate gradual, la cele uzuale în Uniunea Europeană.

3. Formularea politicii comerciale în domeniul agricol trebuie să reprezinte complementul, iar nu substitutul politicii interne agricole. Va fi abandonată tendința de promovare a unei politici comerciale agricole bazate pe simplul mimetism al politicilor promovate de unele țări dezvoltate.

4. Se va deplasa accentul măsurilor de politică comercială spre cele menite să amelioreze competitivitatea și să faciliteze accesul produselor românești pe piața externă, chiar dacă acestea reclamă (în virtutea principiului reciprocității, aplicat pe scară largă în domeniul negocierilor comerciale internaționale) o și mai pronunțată reducere a protecției la frontieră. În acest scop:

- a) Se va asigura stabilitatea și predictibilitatea regimului de export și import;
- b) Se va urmări abandonarea politicilor de acordare pe parcursul anului de scutiri și reduceri ale nivelului taxelor vamale de import, derogatorii de la nivelul de bază;
- c) Se va renunța la practica de deschidere a unor contingente cu taxe vamale nule sau reduse, dacă acestea creează posibilități de însușire privată a unor rente;
- d) Se va negocia un proces gradual de reducere a taxelor vamale industriale în regimul CNF (aplicabile importurilor din alte surse), pentru a minimiza șocul rezultat din preluarea "dintr-o dată" a tarifului vamal comun al UE;
- e) Se va menține actualul nivel al protecției vamale față de importul produselor agricole efectuate în condiția CNF, evitându-se tentația de a reinstaura taxe vamale prohibitive după expirarea acordului ASAL;
- f) Se vor aborda negocierile comerciale cu UE pentru ameliorarea accesului reciproc pe piață – în condiții real comparabile - al produselor agricole;
- g) Se vor diminua treptat, până la eliminare, măsurile cu efect echivalent restricțiilor netarifare la import;
- h) Refacerea și consolidarea prezenței produselor românești pe piețele tradiționale, altele cele din Europa.

Menținerea unor eventuale restricții trebuie să se bazeze pe premise rezonabile, compatibile cu practicile comerciale uzuale și suficient de flexibile pentru a lua în calcul constrângerile particulare pe care trebuie să le înfrunte exportatorii români. Dezvoltarea politicii comerciale românești pe aceste coordonate va fi facilitată prin realizarea unui dispozitiv instituțional care să decupleze procesul de formulare a politicii comerciale de cel al politicilor sectoriale. În acest sens, se va consolida departamentul de comerț exterior din cadrul Ministerului Industriei și Comerțului și se va reduce influența Ministerului Agriculturii asupra deciziilor de politică comercială care privesc produsele agricole.

5. Se va urmări facilitarea contactelor agenților economici din România cu partenerii din statele Uniunii Europene și alte țări.

IV. Politicile de ajustare structurală și dezvoltare a economiei

Politicile în acest domeniu urmăresc stoparea declinului și crearea premiselor pentru relansarea economiei, precum și pregătirea acesteia în vederea aderării la Comunitatea Europeană.

A. Ajustarea structurală

1. Continuarea procesului de restructurare a economiei românești are în vedere implementarea unui pachet de politici bazate pe următoarele principii:

- a) Utilizarea unui set coerent de măsuri corective, funcționale și stimulative, corelate cu reglementările comunitare prezente, dar și cu tendințele care se manifestă în spațiul U.E. și pe plan mondial;
- b) Compatibilizarea structurilor intrasectoriale cu cele existente și de perspectivă în țările Uniunii Europene;
- c) Ajustarea și consolidarea structurilor economice pentru apropierea progresivă de nivelurile de competitivitate din economia țărilor comunitare, inclusiv pentru folosirea mai bună a condițiilor de acces pe piața Uniunii Europene a produselor românești.

2. În vederea consolidării climatului de afaceri propice economiei de piață se va urmări:

- a) Dezvoltarea mediului economic concurențial din România în conformitate cu reglementările comunitare, pentru alinierea treptată la cerințele asigurării liberei circulații a mărfurilor și serviciilor;
- b) Asigurarea condițiilor pentru o guvernanță corporativă eficace a întreprinderilor;

- c) Flexibilizarea administrației centrale și a personalului implicat în relațiile oficiale internaționale ale României astfel încât să asigure impulsivitatea comerțului exterior și consensul mediului de afaceri intern cu cel mondial.

B. Politicile sectoriale

1. Ajustarea în sectorul industrial va fi corelată cu obiectivele de creștere a competitivității externe și a productivității interne în raport cu toți factorii de producție. În acest sens se va urmări:

- a) Amplificarea procesului de remodelare a capacității și structurii producției industriale, inclusiv prin dezvoltarea și stimularea cooperării cu parteneri din Uniunea Europeană, pe fondul consolidării funcționării economiei de piață, al instaurării unui climat concurențial; revitalizarea întreprinderilor mijlocii și mari cu potențial de competitivitate;
- b) Secvențializarea procesului de selecție și redimensionare a agenților economici angajați în procesul de restructurare, urmărind asigurarea condițiilor normale de desfășurare a activității pentru satisfacerea cererii interne, aflată în creștere, și pentru sporirea semnificativă a volumului și eficienței exportului de bunuri și servicii;
- c) Finalizarea procesului de privatizare a societăților comerciale din industrie; expunerea unităților industriale rămase în proprietate publică la forțele pieței, în condițiile întăririi disciplinei legislative din domeniul concurenței (inclusiv Legea Falimentului);
- d) Restructurarea sectoarelor energo și material intensive; a celor cu supracapacități în sensul reducerii pierderilor și al obținerii de sporuri substanțiale de productivitate; stimularea promovării tehnologiilor care asigură reducerea consumurilor energetice;
- e) Revigorarea și valorificarea eficientă a potențialului național de cercetare și dezvoltare tehnologică, inclusiv a cercetării de firmă;
- f) Creșterea potențialului concurențial prin promovarea alianțelor strategice, a structurilor de tip holding și a grupurilor economice de interes, în scopul racordării industriei românești la procesul globalizării, inclusiv a dezvoltării exporturilor complexe;
- g) Dezvoltarea accelerată, externalizarea și specializarea serviciilor pentru producție;
- h) Creșterea în ritm susținut a volumului și eficienței exportului, încurajând exportul produselor cu grad ridicat de prelucrare și valoare adăugată mare; susținerea prioritara, în limitele permise de cadrul reglementărilor internaționale, a sectoarelor industriale pentru care piața mondială este în expansiune sau care sunt purtătoare de tehnologii de înaltă performanță și

care reprezintă industrii imature în România;

- i) Valorificarea poziției geografice a României, prin direcționarea exporturilor și către zone învecinate ce pot deveni piețe de desfacere de maxim interes pentru UE.

2. Rezultatele obținute prin aplicarea măsurilor de reformă din sectorul agricol trebuie consolidate în următorii ani, avându-se în vedere securitatea alimentației populației și necesitatea modernizării satului românesc.

- a) Va fi stimulată formarea de exploatații de dimensiuni optime, eficiente din punct de vedere economic. Politica din acest domeniu va avea ca țintă creșterea suprafețelor, prin asociere, schimb și cumpărare, descurajându-se diviziunea proprietății sub o anumită limită. Totodată, se vor promova forme asociative, de parteneriat, de integrare și manageriat, pe baza competitivității și a intereselor producătorilor agricoli, inclusiv practicarea arendării și concesiunii pe durată îndelungată, în scopul promovării progresului tehnic în producția agricolă;
- b) Adâncirea reformelor structurale cu accent deosebit pe consolidarea exploatațiilor agricole, privatizarea societăților comerciale din mediul rural la care statul este majoritar. Guvernul va perfecționa cadrul legal și instituțional pentru funcționarea piețelor agricole și rurale esențiale – piața produselor, a materiilor prime și serviciilor pentru agricultură, piața creditului și cea funciară – și va sprijini dezvoltarea infrastructurii necesare pentru funcționarea acestor piețe;
- c) Vor fi promovate politici de produs vizând sprijinirea creșterii eficienței economice pe întregul lanț de activitate agricolă, de la producție până la comercializarea pe piața internă și externă;
- d) Politica de dezvoltare rurală, axată în principal pe susținerea financiară din cadrul Programului SAPARD al Uniunii Europene, urmărește în principal:
 - Modernizarea și articularea sectoarelor de producție și comercializare în conformitate cu standardele de calitate și normele Uniunii Europene;
 - Consolidarea exploatațiilor agricole de dimensiuni optime și diversificarea activităților complementare cu caracter nonagricol;
 - Dezvoltarea infrastructurii social – edilitare;
 - Acordarea de consultanță și instruirea producătorilor agricoli, a proprietarilor de terenuri și păduri.

3. Dezvoltarea infrastructurilor, cu luarea în considerare a Planului Național de Amenajare a Teritoriului și a conexiunilor cu sistemul infrastructurilor europene, va avea un rol major în relansarea economiei și asigurarea de noi locuri de muncă.

În contextul sporirii sprijinului financiar al Uniunii Europene (prin instrumentul de preaderare ISPA) și atragere de resurse private, se au în vedere modernizarea, reabilitarea și dezvoltarea infrastructurilor de transport. În acest domeniu prioritățile sunt:

- a) Demararea construcției de autostrăzi, în conformitate cu prevederile Raportului final TINA, în scopul integrării infrastructurii românești de transport în Rețeaua pan-europeană de transport;
- b) Modernizarea infrastructurii feroviare și rutiere, construirea unor poduri și variante de ocolire a aglomerărilor urbane pe traseele coridoarelor pan-europene de transport nr.IV și IX, în scopul asigurării creșterii mobilității populației, bunurilor și serviciilor;
- c) Modificarea actualului sistem de taxe și tarife din domeniul transporturilor feroviare și rutiere în vederea creșterii accesibilității serviciilor și a alinierii la standardele europene.

4. Valorificarea mai eficientă a potențialului turistic constituie un obiectiv prioritar al dezvoltării pe termen mediu.

5. Strategia are în vedere relansarea construcției de locuințe, reabilitarea, consolidarea și modernizarea fondului existent, cu asigurarea protecției seismice.

6. Se va urmări accelerarea procesului de informatizare a societății românești. Vor fi stimulate acțiunile destinate dezvoltării tehnologiei informației și comunicațiilor, racordării României la fluxurile informaționale, cu prioritate ale țărilor Uniunii Europene.

C. Politici de consolidare și dezvoltare a sectorului întreprinderilor mici și mijlocii

În vederea valorificării importantului potențial de creștere economică și de creare de locuri de muncă pe care îl are sectorul IMM-urilor se va urmări:

1. Acordarea de facilități stimulative (garanții pentru credite, subvenționarea de dobândă, granturi);

2. Organizarea de centre de consultanță și training, pregătirea întreprinzătorilor, parcuri tehnologice și incubatoare de afaceri, asistate de către stat, care să furnizeze servicii IMM-urilor gratuit sau la prețuri reduse;

3. Sprijinirea participării IMM-urilor la proiectele bazate pe investiții publice sau realizate cu finanțare externă.

D. Politici în domeniul științei și tehnologiei

Obiectivele prioritare pe termen mediu vizează:

1. Dezvoltarea capacității de generare a cunoștințelor științifice și tehnologice, prin: sprijinirea formării și extinderii nucleelor, centrelor și rețelelor de excelență, în domenii considerate prioritare; creșterea resurselor din domeniul cercetării prin

programele de cercetare – dezvoltare, precum și prin programele de granturi pentru cercetare ale ANSTI, Ministerului Educației Naționale și Academiei Române; îmbunătățirea accesului la sursele de informare; perfecționarea managementului proiectelor de cercetare-dezvoltare; integrarea unităților de profil românești în rețelele și programele internaționale.

2. Principalele condiționări ale creșterii calității și eficienței activității unităților de cercetare-dezvoltare sunt:

- a) Reducerea decalajelor tehnologice privind dotarea materială;
- b) Dezvoltarea infrastructurii informaționale;
- c) Aplicarea unor proceduri standard de evaluare a organizațiilor, activităților și personalului din domeniul cercetării-dezvoltării, conform uzanțelor internaționale;
- d) Îmbunătățirea procedurilor de selecție, a practicilor manageriale și a orientării spre piață a unităților de cercetare-dezvoltare;
- e) Aplicarea unui sistem de remunerare în funcție de valoarea confirmată în plan științific sau tehnologic a activității și rezultatelor;
- f) Dezvoltarea capacității de difuzare a cunoștințelor științifice și tehnologice prin extinderea serviciilor de marketing, a birourilor de legătură cu industria, etc; dezvoltarea activităților de promovare publică;
- g) Dezvoltarea capacității de absorbție a inovării în mediul economic; susținerea mobilității cercetătorilor, specialiștilor și studenților din institute și universități către firme; îmbunătățirea accesului firmelor la facilități informaționale și la servicii de asistență științifică și tehnologică.

3. Dezvoltarea potențialului de cercetare-dezvoltare și inovare la nivelul firmelor se va realiza prin proiecte comune cu institutele și centrele de profil, utilizarea de scheme stimulative de cofinanțare.

4. Începând cu anul 2001, ponderea în produsul intern brut a resurselor destinate cercetării științifice și dezvoltării tehnologice va fi gradual mărită pentru a ajunge la niveluri comparabile cu statele membre ale Uniunii Europene.

V. Resursele umane și politicile sociale

Politicile privind resursele umane și politicile sociale vor fi construite în baza prevederilor Cartei Sociale Europene revizuite și a Codului Social European, și vor reflecta practicile instituite de Uniunea Europeană și dezvoltate în Modelul Social European.

Obiectivele prioritare în aceste domenii sunt:

1. Promovarea reformei educaționale, atât la nivelul de bază, cât și în învățământul superior. Modernizarea sistemului de învățământ se va realiza în acord cu tendințele manifestate în țările cele mai avansate, punându-se accentul pe:

- a) Descentralizarea sistemului național de învățământ;
- b) Promovarea relației contractuale dintre unitățile de învățământ și comunitățile locale;
- c) Organizarea sistemului național de formare a managerilor din învățământ;
- d) Dezvoltarea utilizării tehnologiei informației și comunicației în procesul educațional;
- e) Extinderea sistemului național al învățământului la distanță;
- f) Aplicarea programului național de educație a adulților și a programului “șansa a doua prin educație”;
- g) Formarea profesională continuă, în acord cu politicile similare din Uniunea Europeană;
- h) Restructurarea finanțării învățământului.

2. Principalul obiectiv al strategiei în domeniul sănătății este îmbunătățirea stării de sănătate a populației exprimată prin reducerea numărului de decese evitabile, a frecvenței și gravității îmbolnăvirilor, asigurându-se:

- a) Echitatea accesului la servicii și distribuirea echitabilă a poverii economice a finanțării îngrijirilor de sănătate, inclusiv libertatea de alegere a prestatorilor de servicii medicale;
- b) Eficiența furnizării serviciilor;
- c) Corelarea capacității de finanțare cu nivelul de dezvoltare a economiei;
- d) Creșterea capacității Ministerului Sănătății în domeniul dezvoltării politicilor de sănătate, al reglementării și controlului acestui sector, reducându-se intervenția sa în administrarea directă a unor activități și instituții prestatoare de servicii medicale.

3. Reforma socială va asigura:

- a) Reforma asistenței sociale prin trecerea de la programe cu eligibilitate universală la programe orientate, către categorii specifice ale populației;
- b) Reforma sistemului de pensii, avându-se în vedere:
 - restabilirea echității inter-generații;
 - restabilirea echilibrului financiar al sistemului public de pensii;
 - complementarea sistemului actual PAYG reformat cu tipuri de fonduri de pensii capitalizate, astfel ca: sistemul integrat să fie sustenabil din punct de vedere financiar; sistemul să asigure conservarea valorii reale a contribuțiilor și a nivelului veniturilor de înlocuire contractate; fondurile de pensii să contribuie la ameliorarea fluxurilor de capital în susținerea creșterii economice;
- c) Politica în domeniul ocupării și protecției șomerilor prin deplasarea

- accentului de la măsurile pasive către cele active;
- d) Armonizarea legislației muncii cu normele din Uniunea Europeană, în domeniul relațiilor de muncă și al normelor de protecție a muncii;
 - e) Combaterea sărăciei, principalul instrument utilizat fiind cel de ajutor social. Pentru determinarea eligibilității familiilor la prestații de asistență socială, Guvernul va fundamenta și va stabili nivelul venitului minim garantat, diferențiat în funcție de condițiile socio-demografice ale familiilor. Pentru o mai bună aplicare a programului, fondurile destinate acestui scop vor fi asigurate de la buget, iar aplicarea și monitorizarea programului se va face de către autoritățile locale și instituția tripartită abilitată;
 - f) Continuarea reformei sistemului de protecție a copiilor instituționalizați, alocându-se resursele financiare și umane corespunzătoare pentru buna funcționare a instituțiilor publice de profil și sprijinirea parteneriatelor cu ONG-urile din domeniu. Se va pune accentul pe asistența de tip familial, prin întărirea activităților de reintegrare familială, de plasament în centre de asistență specifice, a adopțiilor sau plasamentului familial.

VI. Protecția mediului, amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională

A. Protecția mediului

Programul Național de Acțiune pentru Protecția Mediului este conceput ca o componentă a programului de restructurare și dezvoltare. Potrivit evaluărilor Comisiei Europene, României i-ar fi necesare cheltuieli anuale pentru protecția mediului de circa 60 - 70 dolari SUA pe locuitor.

1. Programele de acțiune pe termen mediu prevăd:

- a) Protecția și conservarea naturii, a diversității biologice și utilizarea durabilă a componentelor acesteia, dezvoltarea și buna administrare a rețelei naționale de arii protejate, în acord cu strategiile, politicile și practicile puse în aplicare la nivel european și internațional; realizarea programului național de măsuri tehnice de evaluare și finanțare a costurilor reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, în concordanță cu prevederile Convenției Cadru pentru Schimbări Climatice (1992) și ale Protocolului de la Kyoto (1997);

- b) Aplicarea fermă a legislației de mediu (Legea nr. 137/1995); adoptarea unui sistem de norme, standarde și reglementări compatibile cu exigențele Uniunii Europene;
 - c) Stimularea producției eco-eficiente și a consumului durabil;
 - d) Descentralizarea sistemului instituțional;
 - e) Introducerea și utilizarea instrumentelor economice pentru protecția mediului.
2. În perioada 2000-2004, România va urmări alinierea politicii și practicii de mediu la directivele Uniunii Europene. În acest scop, se va acționa pentru:
- a) Evaluarea Capitalului Natural al României în acord cu diversitatea și vulnerabilitatea actuală a acestuia, dezvoltarea Rețelei Naționale de Aree Protejate;
 - b) Inițierea măsurilor de refacere a Capitalului Natural în zonele deteriorate;
 - c) Dezvoltarea managementului durabil al resurselor de apă în acord cu prevederile Conferinței de la Dublin (1992) și ale Summit-ului de la Rio de Janeiro (1992);
 - d) Asigurarea integrității fondului forestier național în condițiile schimbării formei de proprietate și de management, fiind necesare, în acest sens, reglementări legale severe care să împiedice reducerea suprafeței actuale a pădurilor, precum și întregirea fondului până la nivelul de 27,3% din teritoriul țării, la orizontul anilor 2004 – 2005;
 - e) Realizarea programului național de amenajare și utilizare durabilă a solurilor și de combatere a eroziunii solurilor;
 - f) Realizarea programului național de gestiune a deșeurilor urbane și industriale, de reciclare și re folosire a produselor și materialelor;
 - g) Construirea instrumentelor financiare necesare referitoare la mediu, pentru preluarea graduală a acquis-ului comunitar, în special în ceea ce privește domeniul exploatării apei, protecției mediului în industrie, agricultură, protecția solului și terenurilor degradate, protecția organică și certificarea produselor organice;
 - h) Consolidarea capacităților instituționale și formarea competențelor necesare realizării unui parteneriat între instituțiile de mediu din România și cele ale Uniunii Europene, asigurându-se astfel suportul administrativ necesar valorificării oportunităților și avantajelor majore care se oferă de Uniunea Europeană prin strategiile și instrumentele destinate sprijinirii țării noastre în procesul de pregătire pentru aderare;
 - i) Constituirea Fondului pentru mediu ca principal instrument în sprijinul realizării obiectivelor prioritare din Planul național de acțiuni pentru protecția mediului și din Planul național de aderare la Uniunea Europeană;
 - j) Formarea cadrului juridic și instituțional pentru facilitarea și stimularea dialogului dintre autorități și societatea civilă asupra strategiei, politicilor,

programelor și deciziilor privind mediul și dezvoltarea socio-economică a țării.

3. Accentul politicii de mediu se va deplasa dinspre măsurile și acțiunile curative înspre cele preventive. Din această perspectivă, se vor urmări:

- a) Dezvoltarea sistemului de monitoring integrat al mediului, sistemului informațional de mediu, sistemului de raportare a evoluției stării mediului, ca instrumente esențiale de fundamentare a deciziilor de protecție a mediului, de evaluare a îndeplinirii țințelor politicii naționale de mediu și de informare a publicului;
- b) Producția eco-eficientă și consumul durabil vor reprezenta elementele fundamentale ale strategiei preventive integrate de protecție a mediului pe termen lung. De asemenea, se va urmări promovarea standardelor ISO 14000 și EMAS în scopul realizării unor procese, produse și servicii eco-eficiente, cu riscuri minime asupra oamenilor și asupra Capitalului Natural. Promovarea standardelor ISO 14000 îndeosebi în sectorul întreprinderilor mici și mijlocii reprezintă o urgență;
- c) Descentralizarea sistemului instituțional se va realiza prin aplicarea consecventă a principiului autonomiei administrative și a principiului "poluatorul plătește". Se vor stabili competențe de protecție a mediului la nivelul comunităților locale, reprezentate de autoritățile locale, și se vor încuraja politicile preventive de protecție a mediului la nivelul agenților economici, cu efecte în reducerea cheltuielilor bugetare;
- d) Politica de mediu pe termen lung prevede creșterea graduală a ponderii instrumentelor economice în detrimentul instrumentelor de comandă și control. În acest sens, se va avea în vedere restructurarea subvențiilor bugetare, prin reducerea sprijinului acordat activităților cu impact negativ asupra mediului și stimularea activităților care reduc evacuările de poluanți în mediu sau contribuie la reconstrucția și conservarea ecologică, introducerea unor taxe pe emisiile de poluanți în mediu, promovarea unor acte negociabile de reglementare;
- e) România va sprijini aplicarea instrumentelor economice la nivel internațional (taxele internaționale sau taxele naționale armonizate, cotele părți negociabile ale emisiilor de gaze cu efect de seră, implementarea în asociere, conform Convenției Cadru pentru Schimbări Climatice, mecanismul de dezvoltare "curată", conform Protocolului de la Kyoto).

B. Amenajarea teritoriului și dezvoltarea regională

1. Strategia pe termen mediu conferă o importanță majoră Planului de Amenajare a Teritoriului Național adoptat de Parlamentul României, în respectul valorilor dezvoltării durabile și standardelor Uniunii Europene. Acest plan va fi promovat prin programe guvernamentale, inclusiv credite externe, în vederea dezvoltării echilibrate a

rețelei de localități, a infrastructurii, sistemelor de locuire în cadrul urban și rural, gestionării responsabile a terenurilor și a patrimoniului național și construit.

2. Obiectivele politicii de dezvoltare regională sunt: diminuarea dezechilibrelor regionale existente, stimularea dezvoltării echilibrate, revitalizarea zonelor defavorizate; preîntâmpinarea producerii de noi dezechilibre; corelarea politicilor regionale cu cele sectoriale; stimularea cooperării interregionale interne și internaționale care contribuie la progresul economic și social; dezvoltarea în continuare a relațiilor speciale, privilegiate ale României cu Republica Moldova, consolidarea spațiului cultural și spiritual comun în concordanță cu normele și valorile integrării într-o Europă unită.

3. Principiile strategice ale dezvoltării regionale vizează:

3.1. La nivel național

- a) Promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile țării în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice permanente;
- b) Promovarea unei dezvoltări armonioase spațiale și a rețelei de localități;
- c) Creșterea capacității regiunilor (din punct de vedere instituțional, financiar, decizional) la susținerea propriului proces de dezvoltare;
- d) Promovarea principiilor dezvoltării durabile;
- e) Crearea șanselor egale în ce privește accesul la informare, cercetare-dezvoltare tehnologică, educație și formare continuă.

3.2. La nivel regional

- a) Reducerea disparităților dintre regiuni, județe, mediu urban – mediu rural, zone centrale, zone periferice etc;
- b) Preîntâmpinarea apariției unor zone – problemă;
- c) Coordonarea inițiativelor de dezvoltare regională cu prioritățile naționale și orientările Uniunii Europene;
- d) Promovarea unor politici diferențiate conform unor particularități zonale (zone monofuncționale – predominant agricole, miniere – aglomerări urbane, zone naturale și construite protejate, zone de graniță, zone cu probleme de mediu).

*

* *

Comisia de fundamentare a Strategiei a ajuns la concluzia că obiectivele acesteia sunt nu numai dezirabile, ci și realiste. România dispune de importante resurse naturale și un capital uman apt de performanță, de capacități productive potențial competitive,

de o poziție geografică de intersecție a fluxurilor internaționale de comerț. Toate aceste avantaje comparative oferă numeroase oportunități atractive pentru capitalul occidental. Disponibilitatea Uniunii Europene, a altor organisme internaționale de a sprijini țara noastră în demersul său istoric de integrare a fost de asemenea formulată neechivoc. Decisive sunt acum depășirea stării de economie slab structurată instituțional, articularea funcțională a noilor mecanisme, promovarea de politici clare și coerente, care să reorienteze energiile societății spre obiectivele autentice ale prosperității personale și generale.

Guvernul României

a adoptat

Strategia națională de dezvoltare economică a României pe termen mediu

în ședința din 16 martie 2000

Prim-Ministru

Mugur Constantin Isărescu